

AVT

Til dig og
dit barn
med
høretab

Fordi du er
den bedste
til at lære dit
barn at høre
og tale

Hvad er AVT?

Auditiv Verbal Terapi (AVT) er en specialiseret indsats, som understøtter udviklingen af hørelse og talesprog hos børn med høretab.

AVT er både for dit barn og for dig som forælder. Du bliver undervist i, hvordan du bedst støtter dit barn i at høre, lytte og udvikle sit sprog. Målet er, at AVT bliver en naturlig del af jeres hverdag. På den måde kan du give dit barn de bedste betingelser for at udvikle et alderssvarende talesprog inden skolestart.

Kort om AVT

AVT (på engelsk: Auditory Verbal Therapy) stammer fra USA, men har ændret sig igennem de seneste årtier i takt med den høreteknologiske udvikling og mere viden om hjernens udvikling. AVT-terapeuterne arbejder ud fra 10 principper, som bl.a. omhandler forældreinvolvering, træning af lytte-færdigheder og individuelle målsætninger for barnet. AVT-metoden er velafprøvet og bliver anbefalet af både Sundheds- og Socialstyrelsen, fordi den har en dokumenteret effekt både internationalt og i Danmark.

Udgivet af: Decibel - Landsforeningen for børn og unge med høretab, Hellerup 2019. Decibel har fået til opgave af Sundheds- og Ældreministeriet at dokumentere, kvalitetssikre og informere om det 3-årige AVT-forløb.

Udgivet på: dansk, engelsk og arabisk.
Redaktion: Decibel. Fotograf: Niclas Jessen,
Illustration: Mie Frey. Layout: Jeanne Laursen,
Korrektur: Astrid Sofie Friis.

Enhver gengivelse af denne folder eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Alle rettigheder forbeholdes.

© Decibel
Rygårds Allé 43, 2900 Hellerup,
Tlf. 23 90 23 16,
avt@decibel.dk
decibel.dk

↑ "Vi var meget begejstrede efter den første AVT-session. Vi gik derfra med en god fornemmelse af, at det her skulle nok blive godt!"

Ditte Sørensen, mor til Sirius på 6 måneder.

Hvorfor er AVT vigtigt?

Tidlig brug af høreteknik er en del af indsatsen for børn med høretab, men forskning viser, at specialiserede indsatser såsom AVT også bør være en del af behandlingen. Et tidligt, specifikt og kvalificeret AVT-forløb i tæt samarbejde med den rette høretekniske indsats på de audiologiske afdelinger er afgørende for dit barns udvikling inden for flere områder (som hørelse, lytning, tale, sprog, kognition og læsning) og derfor afgørende for, at dit barn kan udvikle hele sit sproglige potentiale.

AVT har fokus på at udvikle hjernens auditive område, som er understimuleret på grund af høretabet. Hjernens plasticitet er mest påvirkelig i de første leveår, og særligt de første tre et halvt år er kritiske i forhold til udvikling af det auditive område. Derfor gælder det om at komme så tidligt i gang som muligt med høreteknik og AVT.

Hjernens plasticitet

Hjernens plasticitet betyder, at hjernen kan omstrukturere sig selv. Hvis de auditive områder i hjernen – dem, der fanger og omsætter lyd – ikke bliver stimuleret nok, kan de visuelle områder tage over. Det vil sige, at de områder i hjernen, der burde bearbejde auditive indtryk, i stedet bliver brugt til at bearbejde visuelle indtryk. Hvis hjernen har omstrukturert sig på den måde, vil barnet ikke kunne komme til at forstå og bruge talesprog på niveau med sine jævnaldrende normalthørende kammerater.

Hvad er det 3-årige AVT-forløb?

Det 3-årige AVT-forløb er en særlig tre-årig indsats for børn med høretab og deres forældre. Dette informationshæfte beskriver forløbet og forsøger at besvare nogle af de spørgsmål, du som forælder kan stå med, når dit barn har fået konstateret høretab og skal påbegynde et AVT-forløb.

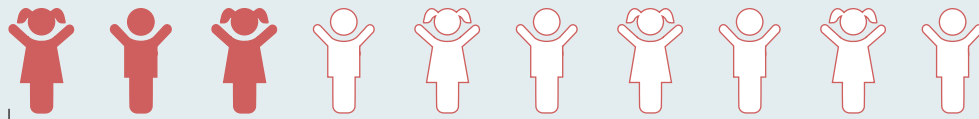
Undersøgelser viser, at de fleste børn, der deltager i et 3-årigt AVT-forløb, udvikler et alderssvarende talesprog

Decibels AVT-forskningsprojekt har vist, at otte ud af ti børn, der modtog AVT i tre år, opnåede et alderssvarende talesprog, før de begyndte i skole. Tidligere dansk forskning viser, at blot

tre ud af ti børn, der havde modtaget dansk standard behandling, opnåede samme resultat. *Du kan finde henvisninger til dansk og udenlandsk forskning om AVT på decibel.dk/avt*

Børn der har deltaget i et 3-årigt AVT-forløb

Børn der har modtaget standard genoptræning

↑ "AVT-forløbet har givet Carolina modenhed og tryghed til at håndtere sit handicap i skolen og i andre omgivelser. Hun er opmærksom på lydforholdene og har lært at sige fra, hvis forholdene ikke er optimale. For os forældre har forløbet gjort os bevidste om Carolinas muligheder og evner, og det har hjulpet os til bedre at kunne fokusere indsatsen herhjemme og i skolen"

Marta Barnils Vila, mor til Carolina på 8 år.
Carolina og hendes forældre deltog i Decibels AVT-forskningsprojekt.

Hvem er det 3-årige AVT-forløb til?

AVT-indsatsen er landsdækkende for børn med behandlingskrævende høretab fra 0 år til og med 5 år. Se venligst decibel.dk/avt for en mere præcis beskrivelse af, hvilke børn, der er i målgruppen for AVT-forløbet.

Hvad hvis mit barn falder uden for målgruppen?

Hvis dit barn falder uden for den gældende målgruppe for det 3-årige AVT-forløb, vil I fortsat få tilbudt standardbehandling på den audiologiske klinik, I er tilknyttet, og hos den lokale tale-hørekonsulent i kommunen. Børn og unge op til 18 år med cochlear implant kan deltage i et 1-årigt AVT-forløb på de audiologiske klinikker på Aarhus Universitetshospital og Rigshospitalet.

Hvornår kan vi begynde på AVT?

I kan begynde på AVT, når dit barn har fået sin første høreteknik og bliver stimuleret auditivt med lyd. Høreteknikken kan enten være cochlear implantater (CI), høreapparater (HA), benforankrede høreapparater (bahs) eller hjernestamme-implantat (ABI).

Hvor kan vi gå til AVT?

Et AVT-forløb varer i tre år, og det foregår på et af de tre AVT-centre i Danmark. De er placeret på de audiologiske klinikker på Aarhus Universitetshospital, Odense Universitetshospital og Rigshospitalet. AVT-centrene har et højt specialiseret fagligt miljø med bl. a. audiologopæder, der er oplært i AVT. Hvis dit barn allerede er tilknyttet en anden audiologisk afdeling, fortsætter den primære behandling der (høretest, tilpasning af høreapparat, afstøbning af propper mv.), men selve AVT-forløbet foregår på AVT-centrene.

Hvordan kommer vi i gang?

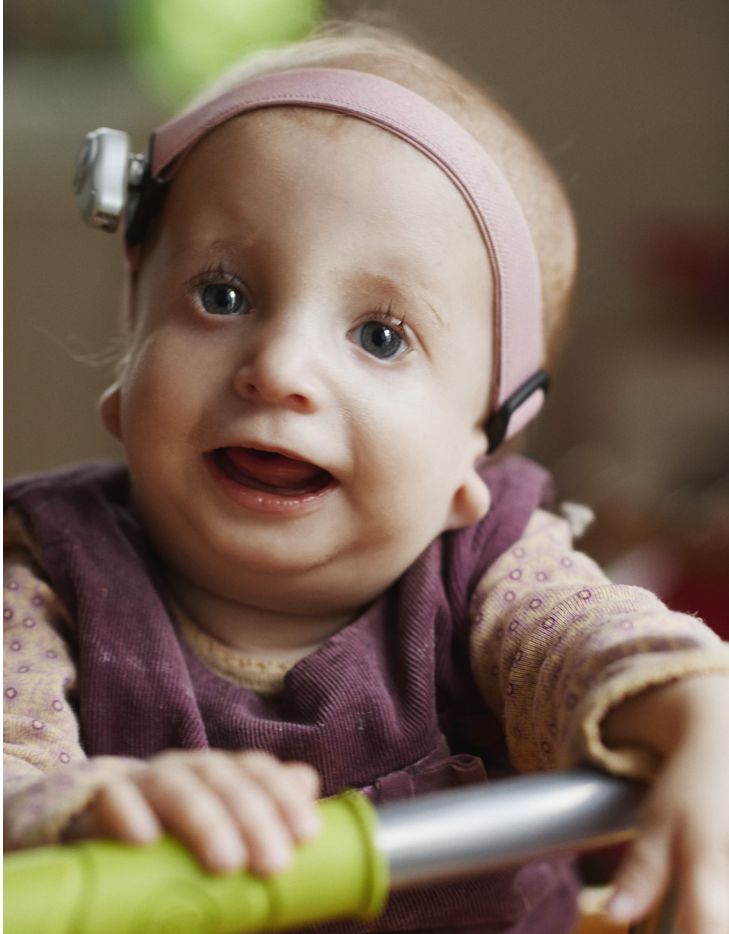
- Dit barn bliver henvist til et af de tre AVT-centre i hhv. Odense, Aarhus eller Gentofte / København af den audiologiske afdeling, dit barn i forvejen er tilknyttet.
- Du tager direkte kontakt til et af de tre AVT-centre. Du finder kontaktoplysninger på centrene på bagsiden af dette hæfte.
- Barnets lokale tale-hørekonsulent kontakter et af de tre AVT-centre.

Virker AVT altid?

Langt den største del af børn med høretab får meget ud af AVT – også børn, der har andre vanskeligheder – men i sjældne tilfælde virker det ikke efter hensigten. Det kan der være forskellige grunde til, f.eks.:

- At anatomi eller et evt. syndrom gør, at barnet ikke har adgang til god nok lyd med den tilgængelige høreteknik.
- Andre svære vanskeligheder, der gør det svært at lære at bruge de lydige input.

Hvis det er tilfældet, bliver I henvist til et andet tilbud i kommunen.

Er AVT også for flersprogede familier?

AVT er også for familier, hvor den ene eller begge forældre har et andet sprog end dansk talesprog som modersmål.

Jeres AVT-terapeut vil vejlede dig i, hvordan du med afsæt i dit eget

modersmål kan stimulere dit barns hørelse og sprog. Hvis du som forælder ikke taler og forstår dansk eller engelsk talesprog, kan en tolk deltage i AVT-sessionerne med jer.

Hvis du er døv og taler tegnsprog, er det vigtigt, at en hørende person med daglig tilknytning til barnet deltager i AVT-sessionerne, så barnet kan fortsætte med høre- og taletræning i dagligdagen.

↑ "Sara har Treacher Collins-syndrom som har givet hende flere udfordringer ud over høretabet. I det første år var hun konstant indlagt på sygehuset, og det gjorde, at hun også blev forsinket i sin udvikling. Derfor var det skønt, at der var en fagperson, som vejledte os mht. til den tale- og høremæssige udvikling. Det syntes vi ikke, at vi som forældre uden nogen erfaring kunne stå med selv. Det var hyggeligt at komme til AVT, og det at Sara startede tidligt, havde absolut også en god indflydelse."

Sabine Endersen, mor til Sara.

Hvordan er AVT-forløbet bygget op?

Forløbet varer tre år og består af:

- Træning af AVT-uddannede audiologopæder (AVT-terapeuter) på ét af de tre AVT-centre i enten Aarhus, Odense eller Gentofte / København.
- Individuelle AVT-sessioner af ca. én times varighed baseret på dit barns udvikling og behov. Sessionen veksler mellem legebaseret træning og samtale om formålet med dagens session og om, hvad du skal arbejde videre med til næste gang. Hvor tit, I skal til AVT-sessionerne, bliver tilpasset din familie – det kan variere fra ca. hver 14. dag det første år til hver eller hver anden måned. Det afhænger af, hvad dit barn har behov for.

- Brug af det, du har lært i AVT-sessionen, i jeres egen hverdag derhjemme; både når I leger og i de daglige gøremål. På den måde får dit barn trænet sine auditive og sproglige kompetencer hele tiden, og ikke kun, når I er til AVT.
- Årlige tests, så AVT-terapeuten kan følge med i dit barns udvikling og sætte nye mål.
- Kort- og langsigtede mål som guide til, hvad I kan arbejde med derhjemme. Del gerne målene med jeres lokale tale-hørekonsulent og kontakt-/støttepædagogen i den institution, dit barn evt. går i.

← "Man bliver helt stolt og fyldt med gåpåmod, når man får at vide til AVT, at han klarer sig godt og er nået langt på kort tid. Jeg er også super glad for at få mål med hjem. Så ved vi, hvad vi skal arbejde hen imod, og hvor langt vi er henne i processen. Vi deler også målene med dagplejeren efter hver session, så hun ved, at nu arbejder vi f.eks. på udsagnsord."

Søren Holm Aabenhus,
far til William på 2 år.

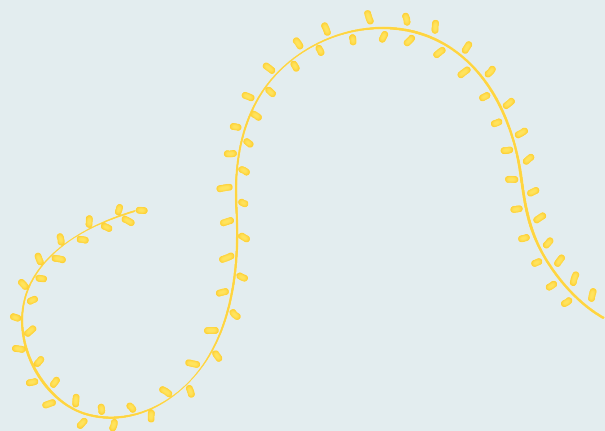
Hvad kræver det af mig som forælder at deltage i AVT?

AVT uden forældreinddragelse findes ikke. Du er den vigtigste person i dit barns liv, og derfor er det også dig, der skal være den primære person til at lære dit barn at udvikle et alderssvarende talesprog. AVT-terapeutens opgave er at lære dig, hvordan

det gøres. Det kræver derfor ingen særlige forudsætninger af dig personligt at kunne deltage i AVT. Til gengæld skal du være motiveret og have mulighed for at deltage.

Du behøver ikke at anskaffe noget bestemt legetøj eller andet udstyr for at kunne bruge det, du lærer i AVT, derhjemme. AVT-terapeuten hjælper dig med at tage udgangspunkt i jeres daglige aktiviteter og de redskaber, I har tilgængelige.

Fire eksempler
på auditive og
verbale teknikker og
strategier

Hvad lærer jeg i AVT?

AVT fokuserer på at involvere dig som forælder og vejlede og støtte dig i, hvordan du bedst hjælper dit barn til at høre, lytte og udvikle talesprog. AVT tager altid udgangspunkt i alderssvarende og motiverende aktiviteter, hvor I "leger" sprogudviklingen ind.

Gennem de tre år, forløbet varer, lærer du at bruge helt særlige auditive og verbale strategier og teknikker sammen med dit barn. AVT-terapeuten vejleder dig i, hvordan du kan bruge strategierne og teknikkerne med dit barn i forbindelse med jeres dagligdags rutiner og aktiviteter.

Eksemplerne varierer efter barnets udviklingstrin

Eksempel 1

At være auditiv før visuel

- Du fortæller dit barn, at hun/han skal have sko på, inden hun/han ser skoene eller er på vej ud i entréen
- Du fortæller, hvad I skal lave ude i køkkenet, inden I går derud og finder ingredienserne frem

Eksempel 2

At være model for det, der skal siges

- Dit barn bør anvende stemmen for at bede om mere vand ved spisebordet. Alle omkring bordet beder om "mere" med stemmen, inden de får vand.
- Hvis dit barn er i konflikt med et andet barn, kan det have svært ved at sige fra. Du kan så foreslå dit barn at bruge sin stemme, f.eks. ved at sige: "hvis du gerne vil have den tilbage, så sig: 'det er min.'" Afvent barnets respons.

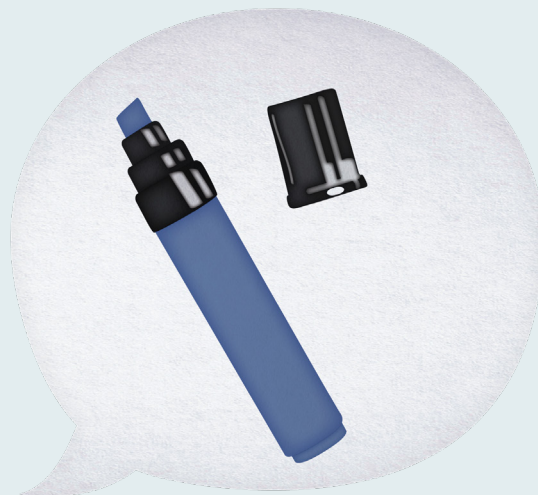

Eksempel 3

At highlighte

● Når dit lille barn skal lære at lytte efter stemmer, så brug en meget livlig og interessant stemme, der nærmest er lidt syngende, for at gøre lyden ekstra tydelig for barnet.

● Dit barn kan have svært ved at få s'et med i ordet "sol" og siger "jeg tegner en ol". Highlight s'et ved at forlænge lyden, og lad barnet lytte til hele sætningen igen. Du kan sige: "Ja, det kan jeg godt se, du tegner en ssssol".

Eksempel 4

At sætte ord på alt

● Du beskriver løbende, hvad du selv gør, og hvad dit barn gør.

● Du lader små problemer opstå og sætter bagefter ord på, hvad der skete, og hvad I mon kunne gøre ved det (f.eks. gøre det vanskeligt at få proppen af tuschen).

→ "Det er tidskrævende, men det er fantastisk at følge udviklingen. Lærke har gennem det sidste år udviklet sit ordforråd utrolig flot. Hun er også blevet mere modig og tør stå frem og fortælle. I svære situationer er det også tydeligt, at hun nu har nemmere ved at sætte ord på sine følelser."

Ditte Waldbjørn,
mor til Lærke på 5 år

Fire eksempler på teknikker og strategier, som stimulerer bestemte områder

Eksempel 1

Tidlig opmærksomhed på lyd

● Gå på lyd-opdagelse

Tag dit barn med rundt i de forskellige rum i hjemmet, og find ting, der laver lyd. Der er mange at vælge imellem, f.eks. emhætten, vandhanen, vaskemaskinen og dørklokken. Når I er tæt på den ting, du har udvalgt, så stop op, og sig "lyt" for at forberede dit barn på lyden. Tænd så for f.eks. vandhanen, peg på dit øre, og sig "jeg kan høre vandet løbe." Brug din stemme til at efterligne vandets lyd.

Eksempel 2

Opbygning af ordforråd
Omverdensforståelse
Talesprogforståelse

● Beskriv genstande, dyr eller personer

Beskriv f.eks. et dyr med vendinger som "den bor på en gård", "den giver mælk", og (det nemmeste til sidst) "den har fire ben og siger muh." Lad dit barn gætte, hvad det er, du tænker på.

Eksempel 3

Opbygning af ordforråd
Omverdensforståelse
Talesprogsforståelse
Kommunikation
Mentaliseringsevne (Theory of Mind)
Barnets egen læseindlæring

● Samtalelæsning

Når I læser højt, får dit barn masser af gentagelser af sproglige strukturer. Det er med til at styrke den auditive hukommelse. Når I læser, får dit barn også mulighed for at besvare spørgsmål, forudsige eller gætte, hvad der sker i historien. Højt læsning giver dit barn mulighed for at koble lyd til ord eller billeder på en side. Tal om, hvad I ser, når I sammen kigger i en billedbog. Bøger udvider ordforråd og kan give anledning til, at I f.eks. kan tale om sociale spilleregler. 'Hvorfor gør personerne i bogen, som de gør, og hvad tænker de mon?'. 'Hvad kunne personerne i bogen have gjort i stedet for?'

Eksempel 4

Auditiv hukommelse
Talesprogforståelse

● Aktiviteter

Tal om, hvad I skal bruge, når barnet skal i bad. Du kan sige: "Vi skal bruge shampoo, sæbe og et håndklæde". Hent og gør tingene sammen, mens dit barn husker på tingene.

Samarbejde på tværs

AVT-behandlingen er en del af en samlet indsats for dit barn, så det er vigtigt med tæt koordinering og samarbejde mellem alle de personer, barnet er i kontakt med. Du er meget velkommen til at invitere andre fagpersoner, f.eks. dit barns tale-hørekonsulent, kontaktpædagog, sagsbehandler eller familiemedlemmer med til en AVT-session, så de kan se, hvad I arbejder med, og hvor vigtigt det er.

Sideløbende med behandlingen på AVT-centret er dit barn tilknyttet en lokal tale-hørekonsulent fra kommunen. En tilknytning, der begynder ved mistanken om et høretab og fortsætter, indtil dit barn fylder 18 år.

Dialog og et godt samarbejde mellem dig som forældre, jeres AVT-terapeut og jeres lokale tale-hørekonsulent anbefales, bl.a. for at sikre, at:

- Den lokale tale-hørekonsulent modtager langsigtede mål på dit barn ca. hvert halve år.
- Dit barns institution får relevant vejledning fra jeres lokale tale-hørekonsulent.
- Der ikke er overlap i testning af dit barn.

↑ "Sirius' reservebedstemor Dorthe plejer at komme med til AVT. Det er en stor hjælp i forhold til alt det praktiske, og så er det rart, at hun tager noter undervejs, og vi kan tale om, hvad vi lærte, på vej hjem i bilen."

Ditte Sørensen, mor til Sirius på 6 måneder.

Økonomisk tilskud

Ifølge serviceloven og sundhedsloven kan du søge om økonomisk tilskud hos din kommune eller region, hvis din deltagelse i AVT-forløbet medfører et indtægtstab eller du har udgifter forbundet med transport til AVT-centret. De tre AVT-centre har alle informationsmateriale, som kan vedlægges din ansøgning. Det er kommunens pligt at oplyse dig om de muligheder der findes, samt at vurdere om du og dit barn er en del af målgruppen for ydelser efter serviceloven. Du kan bede din sagsbehandler om nærmere vejledning.

Kompensation for tabt arbejdsfortjeneste

AVT-sessionerne foregår i dagtimerne på hverdage, så det kan være nødvendigt for nogle forældre at holde fri fra arbejde for at deltage. Kompensation for tabt arbejdsfortjeneste (også kaldet TA eller TAF) er et eksempel på et økonomisk tilskud som evt. kan tildeles efter servicelovens §42.

Transport

Hvis du har mere end 50 km til AVT-centret, bliver dine transportudgifter som udgangspunkt dækket efter sundhedslovens § 171. Det varierer, om du skal søge i regionen eller direkte via sygehuset. Spørg på AVT-centret. Hvis din transport er under 50 km, kan du ansøge din kommune om at få dækket dine og barnets transportudgifter som en del af dine merudgifter ifølge servicelovens § 41.

Hvad kan vi gøre frem til den første AVT-session?

Hvis du venter på at kunne komme i gang med et AVT-forløb, evt. fordi dit barn ikke har fået sin høreteknik endnu, kan ventetiden føles lang. Der er dog meget, du kan gøre allerede nu:

- Opbyg en stærk tilknytning mellem dig og dit barn. Lad ikke høretabet have indflydelse på, hvordan du taler med og synger for barnet.
- Anerkend og reagér på alle barnets forsøg på kommunikation, f.eks. ansigtsudtryk, smil og øjenkontakt. Barnet lærer turtagning, og at alle forsøg på kommunikation har en værdi.

← Mens Christoffer og Julian på 7 måneder ventede på at kunne begynde til AVT, gik de til musik og bevægelse, hvor de – ud over at have det sjovt sammen – fik styrket Julians auditive opmærksomhed.

- Vær åben om barnets høretab, og involvér familie og venner. De kan vise sig at være en uundværlig støtte for hele familien.
- Opsøg andre familier, der har stået i samme situation som jer. Det er godt at mærke, at man ikke står alene. AVT-centrene og foreninger for børn med høretab kan hjælpe dig med at komme i kontakt med andre familier.
- Øv dig i nogle af de auditive teknikker og strategier, du finder eksempler på i denne folder. Det bliver nemmere med tiden, og så er du allerede lidt i gang, når I begynder til AVT.
- Vær opsøgende i forhold til at komme i kontakt med jeres sagsbehandler og tale-hørekonsulent i kommunen (ofte hos PPR; Pædagogisk Psykologisk Rådgivning). Skriv alle jeres spørgsmål og bekymringer ned, så det er nemmere at huske det hele, når I mødes. Notér evt. den tid og de udgifter, du har ved besøg på audiologisk afdeling og andre steder i forbindelse med barnets høretab. Det kan du måske få brug for senere, hvis du ansøger om økonomiske tilskud hos kommunen eller regionen.

Du kan læse mere om den første tid med høretab på decibel.dk.

Andre familiers erfaringer med AVT

Vil du vide lidt mere om, hvordan det egentlig er at deltage i AVT, og hvad I kan få ud af det som familie?

Decibel – Landsforeningen for børn og unge med høretab kan matche dig med en familie, som er eller har været i et AVT-forløb. Dem kalder vi *AVT Buddies*.

Læs mere om AVT Buddies og tilmeld dig på: decibel.dk/avt

Få mere at vide om AVT

På decibel.dk/avt kan du læse mere om det 3-årige AVT-forløb. Her finder du også videoer, så du kan se, hvordan en AVT-session kan foregå, og høre om andre forældres erfaringer med at deltage i et AVT-forløb.

↑ Dalia Kigiel-Slor og hendes søn er én af de AVT Buddies, du kan møde.

Kontaktinformationer

Her udbydes det 3-årige AVT-forløb:

Aarhus Universitetshospital

Audiologisk Klinik
Peter Sabroes Gade 6
Bygning 14 F
8000 Aarhus C

Telefon 78 46 31 09

Odense Universitetshospital

Høreklubben
Kløvervænget 19
Indgang 85, 3. sal
5000 Odense C

Telefon 65 41 25 36
ouh.aud@rsyd.dk

Rigshospitalet

Center for hørelse og balance
Afdelingen for
øre-næse-halskirurgi og audiologi
Inge Lehmanns vej 8
Opgang 8, 3. og 4. sal
(Indgang ved opg. 6)
2100 København Ø

Telefon 35 45 80 47
audiologisk.rigshospitalet@regionh.dk

decibel.dk/avt

Denne folder er udgivet af Decibel - Landsforeningen for børn og unge med høretab. Decibel har fået til opgave af Sundheds- og Ældreministeriet at informere om det 3-årige AVT-forløb samt at dokumentere og kvalitetssikre indsatsen.